

Joke Corporaal. (2018). *Salang't de beam bloeit: Koarte skiednis fan de Fryske literatuer 800 – hjoed*. Gorredijk/Leeuwarden: Bornmeer & Tresoar. Isbn 978 90 561 5455 4, € 15, 144 blz. Ook verschenen in een Nederlandse, Duitse en Engelse editie.

Nieuwe aanpak literatuuronderwijs Fries

Zolang de boom bloeit, zoals de gelijktijdig verschenen Nederlandse versie van *Salang't de beam bloeit* van Joke Corporaal heet, is bedoeld een compact alternatief te zijn voor het huidige handboek Friese literatuur *Zolang de wind van de wolken waait*, dat in 2006 verscheen. Dit uitgebreide boek zou te breedvoerig zijn voor het gebruik in voortgezet en hoger onderwijs – daarom deze korte geschiedenis. Maar de gekozen losse opzet en fragmentarische uitwerking is niet gericht op de tegenwoordig gevraagde zelfwerkzaamheid. Een van de redenen zit in wat de redactiecommissie van Tresoar (Fries Historisch en Letterkundig Centrum in Leeuwarden) achter in het boekje laat weten: de letterkundige periodisering wordt algemeen gehouden, omdat het noemen van precieze jaartallen de suggestie zou wekken dat literaire tijdvakken scherp afgebakend kunnen worden los van de algemene cultuurgeschiedenis. Zo zijn er achtereenvolgend de tijdvakken 500–1550 (groots verleden); 1550–1800 (pionieren); 1800–1900 (zoektocht naar identiteit); 1900–1945 (verzuiling); 1945–1975 (Europees); 1975–2000 (stilstand en vernieuwing) en na 2000 (internettijd) (titelomschrijving is mijn korte typering, RJ).

Als eerste wordt in het hoofdstuk 500–

1550 de indeling van het Oudfries gesteld op 1300–1500, de periode dat er wetsteksten en overeenkomsten opgeschreven zijn. In de volgende alinea wordt het ontstaan van het Fries in 500–700 geplaatst. In de titel van het boekje wordt het gehele tijdvak als 800–heden aangegeven. Het is inderdaad globaal afgebakend, maar er wordt hierbij weinig over achterliggende sociale en taalkundige criteria voor de indeling voor bepaalde tijdvakken genoemd. Er is in de vakliteratuur bijvoorbeeld wel voor gepleit om op taalkundige criteria (onder andere volle-klinkerreductie) voor een andere indeling te kiezen die meer met de Nederlandse correspondeert; de Midfrieze periode zou al in 1400 (en de Nieuwfrise in 1550) beginnen. Over het ontstaan van het Fries zou je een inhoudelijke afbakening met het algemeen Germaans of proto-Fries verwachten. Zeker voor het hoger onderwijs moeten deze achterliggende vragen aan de orde gesteld worden en kan niet worden volstaan met verwijzingen naar wat '(sommige) taalkundigen denken'. Nog zo'n voorbeeld van een tekort aan accuraatheid is de omschrijving van het Stadsfries als een mengvorm van Fries en Nederlands in het hoofdstuk 1550–1800. Ook hierover is in de recente

literatuur heel anders geschreven. Dan is er zomaar midden in een alinea (blz. 24) wel weer een reflecterende vraag: Hoe moet de Friese literatuur zich verhouden tot de literaturen om zich heen? Regelmatig volgen in de volgende hoofdstukken dit soort losse beschrijvingen die niet in een geheel passen. Zomaar ineens is er bijvoorbeeld ergens een borstbeeld van Gysbert Japix geplaatst in een Martinikerk (blz. 27). Waar is de algemene cultuurgeschiedenis?

Gelukkig staan er wel beter geslaagde beschrijvingen in deze korte geschiedenis, vooral op het gebied van de hedendaagse Friese literatuur. Met zogenaamde vensters wordt er ook dieper ingegaan op verschillende auteurs en verschijnsels, zoals Gysbert Japix, het Oera Lindaboek, Douwe Kalma en ook op Operaesje Fers (een gedicht beluisteren via de telefoon), Tsjëbbe Hettinga en drie romans van de laatste tijd. Bovendien heeft het laatste hoofdstuk met de actuele aanvullingen, ook op het terrein van muziek met een literaire inslag en Friese strips, een betere uitwerking. *Zolang de boom bloeit* ziet er verder aantrekkelijk uit met veel kleurenfoto's en illustraties.

Door de inaccurate indeling en uitwerking vooral in de algemene historische gedeelten is de aansluiting met de achterliggende culturele context zoek. De actuele les- en studiesituatie in de tweede fase en het hoger onderwijs zou gebaat zijn geweest bij een duidelijk reflecterend overzicht in grote lijnen van de Friese literatuur waarmee leerlingen en studenten zelfstandig uit de voeten kunnen. Jammer genoeg kan deze nieuwe uitgave, anders dan bedoeld, niet een vervanging van het bestaande materiaal zijn. Natuurlijk kan met begeleiding van de docent door selectie van vooral vensters en hoofdstukken van de laatste decennia van dit aantrekkelijk uitzijnde boekwerkje aanvullend gebruik gemaakt worden. Op de website <fryskeliteratuer-skiednis.frl> is aanvullende informatie te vinden. RJ